

segles XII-XIV pel lateral sud. S'hi afegí una altra nau rectangular sense capçalera, coberta amb una volta de canó. Una nau que també es prolonga als peus de l'església primitiva. A la paret sud d'aquesta nau s'obre la porta d'entrada al recinte, amb un arc fet amb dovelles grans. A l'extrem sud-est d'aquesta nova nau s'hiobre una mena d'absis o capella. (Vegeu la planta de la pàgina anterior.) La comunicació de les dues naus es fa a través d'una gran arcada.

SANT MIQUEL DE SEGUR DE CALAFELL

A l'extrem sud-est de la urbanització de Segur de Calafell, a uns 150 m de la carretera del Vendrell a Vilanova, hi ha l'església de Sant Miquel. És del segle XIII, romànica de transició cap al gòtic. És d'una sola nau rectangular, capçada per un absis central i un altre a la

SANT MIQUEL DE SEGUR DE CALAFELL.

cara sud, on també hi ha el portal. Aquests dos elements estan separats per un potent contrafort. Els dos absis, que són de la mateixa mida, són decorats amb lesenes llombardes. El portal és amb arc de mig punt, amb doble arquivolta adovellada, resseguida per una motllura. Al damunt hi ha una finestra amb arc de mig punt. A la part més alta hi ha un campanaret d'espadaanya escapçat.

Els historiadors ens diuen que en un primer moment hi havia a l'indret una torre medieval que constituïa el *castrum securis* o castell segur. A prop es bastí l'església de Sant Miquel i posteriorment es construí una masia amb la torre entremig: la Casa Vella de Segur. La torre i la casa foren enderrocades l'any 1972 mentre l'església se salvà, per sort, i va ser restaurada l'any 1991.

Text i fotos: Lluís Fernández López

BIBLIOGRAFIA

ENRIC I GREGORI, Roser. Full dels Amcs de l'Art Romànic, delegació de Sabadell, del 22 de març de 1998.

Catalunya romànica, vol. XIX, el Penedès, l'Anoia. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, p. 235 a 239.

Guies de la Catalunya romànica. El Baix Penedès, Vol 3, p.108-111.

GENERALTAT DE CATALUNYA. Patrimoni / Arquitectura. www.gencat.cat

AARS

AMICS DE L'ART ROMÀNIC DE SABADELL

Núm. 180

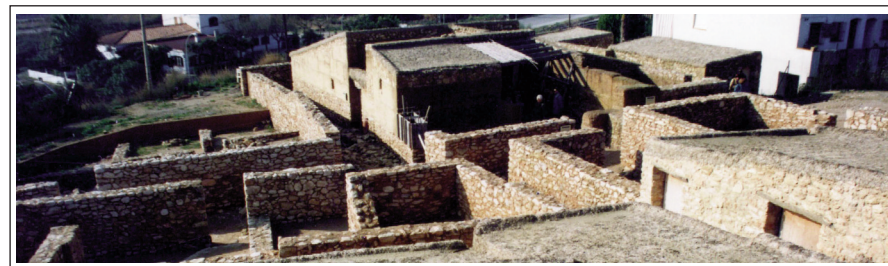
18 de febrer de 2018

EL BAIX PENEDEÀ

CIUTADELLA IBÈRICA DE LES TOIXONERES. CALAFELL.

La ciutadella de les Toixoneres de Calafell és un jaciment d'un poblat ibèric on s'han reconstruït, damunt dels mateixos fonaments, diverses cases i carrers simulant les de debò, de tal manera que visitant-la ens podem fer una idea de l'aspecte que devia tenir el poblat, 200 anys abans de Jesucrist. Ve a ser un poblat museu, on es pot passejar pels seus carrers, entrar a les cases i a les torres, resseguir les muralles, veure els objectes quotidians que utilitzaven els seus habitants i fins i tot sentir com sonava la seva llengua. De fet aquesta reconstrucció de les Toixoneres va ser una experiència pionera a la Península, ara fa uns vint-i-cinc anys.

El poblat ibèric era situat arran de mar, dalt d'un turonet d'entre 15 i 20 m d'altitud i formava com una mena de península. L'aspecte d'aquest turó ha estat molt modificat durant els últims vint segles. Han desaparegut els

CIUTADELLA IBÈRICA DE LES TOIXONERES. Sector sud.

aiguamolls que l'envoltaven, la platja s'ha allunyat, s'hi va construir la via del tren, la carretera i, sobretot modernament s'ha urbanitzat tot l'entorn.

Es creu que la ciutadella es va fundar a finals del segle VI abans de Jesucrist i que es va destruir amb l'entrada dels romans. Els habitants del poblat eren de la tribu dels cossetans.

CASTELL DE LA SANTA CREU DE CALAFELL

A l'extrem nord-est del poble de Calafell hi ha una muntanyeta d'uns 70 m d'alçària sobre el nivell del mar. El capdamunt forma una plataforma on se situa el castell de Calafell, que domina visualment una gran part de costa i extenses planures que, fins passada l'edat mitjana foren ocupades per aiguamolls.

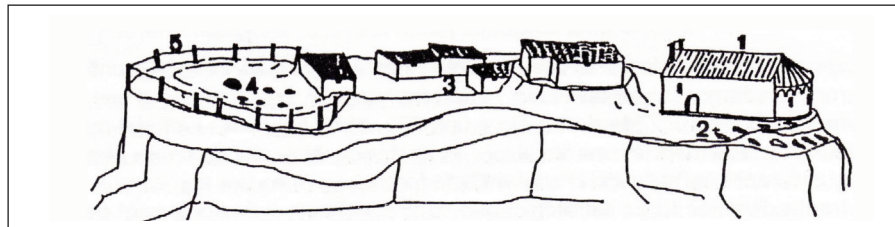

CASTELL DE CALAFELL.

Del castell en queden les muralles, construïdes entre els segles XII i XIII, modificades un parell de segles més tard, una gran sitja, un parell de cisternes i l'església de la Santa Creu.

La primera menció escrita que tenim del castell de Calafell és de l'any

1.037, en un document de concòrdia entre l'abadia de Sant Cugat del Vallès i el senyor de Castellet, cosa que constata que en aquesta època ja hi havia disputes, compres i vendes de les terres pantanoses de la costa penedensca. El castell també va ser, entre d'altres, del comte Ramon Berenguer I,

CASELL DE CALAFELL. Interpretació esquemàtica a la primera del segle XI. 1 Església; 2 Cementiri alt-medieval; 3 Cabanes del poblat; 4 Cisterna i dipòsits de gra; 5 tanca de troncs. (J.Garcia i J. Santacana)

de la família Castellbisbal i de Joan II, fill de Pere el Cerimoniós. S'utilitzà com a residència nobiliària, com a pavelló de caça i com a hospital de pobres. Durant la Guerra dels Segadors va ser destruït i posteriorment transformat en cementiri, mentre l'església s'utilitzà com a parròquia. El 1806 s'abandonà el culte ordinari de l'església i es convertí en capella funerària fins el 1937. Des d'aquell moment fins l'any 1982, durant el qual començaren les excavacions, va restar abandonat.

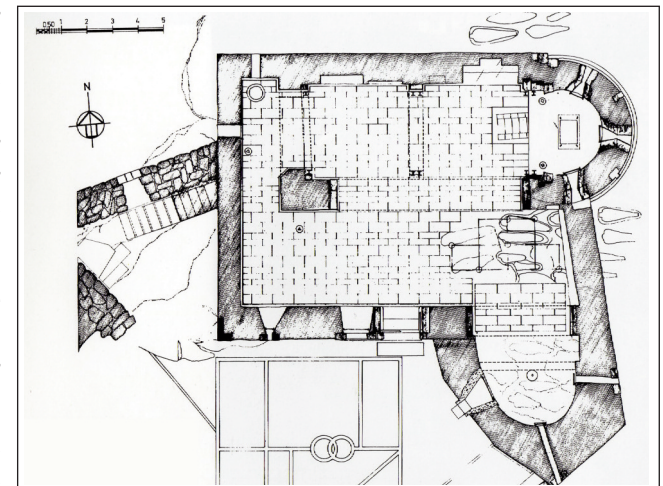
SANTA CREU DEL CASTELL DE CALAFELL

L'església de la Santa Creu del castell de Calafell es troba situada a l'angle nord-est del castell. Les façanes nord i est formen part de les muralles. Té una estructura complexa ja que en època medieval ja va ser modificada diverses vegades.

En un primer moment (segle X) hi hagué una església primitiva feta amb troncs i fang i un cementiri a l'entorn. De tot plegat en resten els forats que sostenien els troncs i unes tombes en forma de banyera o antropomorfes.

L'església actual es creu que s'edificà durant la segona meitat del segle XI. És d'una sola nau, coberta amb volta de canó, reforçada per un arc toral i capçada per un absis semicircular que exteriorment és decorat amb arcuacions llombardes. Des del presbiteri s'accedeix a una petita cripta situada a sota de l'absis. S'hi arriba per una escala que no sembla pas l'original. Es conserven, també, uns fragments de pintures murals a l'interior de l'absis que s'han relacionat amb les de Santa Maria del Burgal (Pallars Sobirà) i les de Pedret (Berguedà). També hi ha mostres de pintura gòtica a la cripta. En un moment donat, posterior, l'absis se sobrealtà per utilitzar-lo com a torre de defensa i entre la unió de l'absis i la nau es construï el campanar d'espadanya.

L'església de la Santa Creu es va ampliar durant els

SANTA CREU DEL CASTELL DE CALAFELL. Planta. (J.M. Gener J. Inglada)